

የዘመናት ጌታ እግዚአብሔር ለአምስት ሺህ አምስት መቶ ዘመን መርድ የነበረውን የሰው ልጅ ሕይወት በክብር ደሙ ረሳሽነት ቀደሰ። ከዲያብሎስ ባርነትና ከዘለላለም ምት እኛን ልጆቹን ለማዳን ሴላ ስፍር ቁጥር የሌለው ጸዎትወ መከራን በመቀበል ግለሰብ በማሸነፍና ትዳሳን ሐዋርያትንም በብዙ መከራ እየተረተኑ እንዲያልፉና የክብር አክሊልን እንዲቀዳኙ የረቀቀ። ይህንን ያደረገ አምላካችን የተመሰገን ይሁንና፤ የተመረጠና የከበረ፣ የድል አክሊልንም የተቀዳጀ የትዳሱ ማቴዎስን ታሪክና የሠራቸውን ትፋፋት እንደሚከተለው ስናቀርብ እናንተም በጥምና እንድትከታተሉን መንፈስ እግዚአብሔር ይርዳችሁ።

ሐዋርያና ወንጌላዊው ትዳሱ ማቴዎስ ከአራቱ ወንጌላውያንና ከገደቱ ሐዋርያት አንዱ ሲሆን፤ "ማቴዎስ" ግለት በዕብራይስጥ "የእግዚአብሔር ስጦታ" ግለት ነው።

ለሐዋርያነትና ለወንጌላዊነት ከመጠራቱ በፊት ለዊ ተብሎ ይጠራ እንደነበር ወንጌላዊው ግርቆስ ስለማቴዎስ የመጀመሪያ ስም፣ "በባሕር አጠገብ ሲያልፍ በመቅረቢያው ተቀምጦ የነበረውን የእልፍጥስን ልጅ ለዊን እየና ተከተለኝ አለው።" በማለት ለዊ በሚል ስም መጠራቱንና የአባቱም ስም እልፍጥስ መሆኑን ገልጿል። (ማቴ. ፪፥፲፬)

ማቴዎስ የሚለውን ስም ያወጣለት ግን፤ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ትዳሱ ማቴዎስ ትውልዱ ከካህናት ወገን ግይሆን እንዳልቀረ፤ ለዊ የሚለው የሰው አጠራር ያስረዳል። ይህ ትዳሱ አባት ትውልዱ ወይም ነገዱ ከነገደ ይላከር፣ ናዝሬት በሚባል አገር ሲሆን፤ የእናቱም ስም ካናትያስ እንደምትባል ታሪክ ጸሐፊያን ይተባበራሉ። ትዳሱ ሉቃስም በበኩሉ ስለማቴዎስ ሲጽፍና ከገደቱም ሐዋርያት አንዱ መሆኑን ሲገልጽ፤ "ለዊ የሚባል ቀራጭ በመቀመጫው ተቀምጦ ተመለከተና ተከተለኝ አለው፣ ተነስቶም ተከተለው፤ ለዊም በቤቱ ታላቅ ግብዣ አደረገለት።" ሲል ስሙንና ሥራውን ጨምሮ ይገልጻል። (ሉቃ. ፭፥፳፮) በራሱ ወንጌል ግን ስሙን ሁለት ጊዜ ሲጠራ ማቴዎስ በሚል ይጠራዋል እንጂ፤ ለዊ የሚለውን አያወላም። (ማቴ. ፱፥፱፣ ፲፥፫)

ለሐዋርያነት ከመመረጡ በፊት የመንግሥት ቀረጥ ሰብላቢ ነበር። በተለይም በዚያን ዘመን ፍልስጥኤም የሮማውያን ትኝ ግዛት ስለነበረች፤ ከሮማውያን ጋር ግንኙነት የነበራቸው ሁሉ እንደ ኃጢአተኛና እንደበደለኛ ይቆጠሩ ነበር። በእስራኤልና በይሁዳ ገብረተሰብ ሁሉ የተጠሉና የተናቁ ነበሩ። ስለዚህም ነው ጌታ "ከቀራጮችና ከኃጢአተኞች ጋር አብሮ ይበላል እብሮ ይጠጣል።" ተብሎ የተከሰሰው። (ማቴ. ፱፥፲፬)

ወንጌሉን የጻፈው የአይሁድን እምነት ሲከተሉ ለነበሩ ክርስቲያኖች ሲሆን ያስተማረበትም ቋንቋ ዕብራይስጥ ነው። የማቴዎስ ወንጌል ከሌሎች ወንጌላውያን ሁሉ ለየት ብሎ በነቢያት የተጻፈውን አይሁድ የሚቀበሉትን ግብረኛ ሁሉ በሰፊው ይገልጻል። ስለዚህ በተለይም ከብሉይ ወደ ሐዲስ መሸጋገሪያም ይላላል። ስለምሥራቅ የጥበብ ሰዎች/ሰብአ ሰገል/ የጻፈ ማቴዎስ ብቻ ነው። (ማቴ. ፪፥፩)

፲፬) ከሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት በዕብራይስጥ ቋንቋ የተጻፈውም የማቴዎስ ወንጌል ብቻ ነው። ነገር ግን ከጥ

ቲት ዘመን በኋላ ወደ አራማይክና ወደ ግሪክኛ ተጥሎም ወደ ግዕዝና ላቲን ተተርጉሟል።

ዜና ሐዋርያት

ሐዋርያው
(ወንጌላዊው)
ቅዱስ ማቴዎስ
በዳ/ ኃይለማርያም ጌታሁን

ዘግኘው ሃ ዳዲሲት
ዘመን
ዳዲሲት ሞሃ
ዳሳማ

ይህ ወንጌል በሐዲስ ኪዳን መጀመሪያ ላይ የሚገኝ ነው። የተጻፈውም ጌታ ባረገ ስምንት ተረጽዎ ዘጠነኛው ሲጀመር፤ ተላውደዎስ ቲሃር በነገሠ በመጀመሪያው ነው ይላል መቅደመ ወንጌል።

ወንጌሉን የጻፈበት ምክንያት፤ እግዚአብሔር ወንጌሉን እንዲጽፉ ሁለቱን ከአርድዕት፣ (ለክብረ አርድዕት) ሁለቱን ከሐዋርያት ሲመርጥ፤ ከሐዋርያት ከተመረጡት አንዱ ማቴዎስ ነው። ያስተማራቸው፣

ያሳመናቸውና ያጠመቃቸው ከአይሁድ ወገን የሚሆኑ ብዙ ምዕመናን ተሰብስበው፤ በቃል ያለ ይረሃል በመጽሐፍ ያለ ይመረሃልና ብለው፤ ያስተማራቸውን በዕብራይስጥ ቋንቋ በመጽሐፍ ጽፎ ይሰጣቸው ዘንድ ጻፍልን ባሉት ጊዜ ጻፈላቸው።

በኢየሱሳም የነበሩ አይሁድ እስጢፋኖስን በደን ጊያ ወግረው ከገደሉ በኋላ፤ እስጢፋኖስ ነበር እንጂ ባፍና በመጣፍ የማይቻል የቀሩትን ሐዋርያት መበተን አይላ ነንም እያሉ፤ በክርስቲያኖች ላይ በምቀኝነት ተነሱባቸው። በዚህም ምክንያት ከአይሁድ ወገን ክርስትናን የተቀበሉ ካልጸፋችሁልን እንደምን ይሆናል ብለዋቸው ነበርና ወንጌሉን ጽፏል።

በተጨማሪም ያሳመኑት አይሁድ ያመኑትን "ክርስቶስን የዳዊት ልጅ የአብርሃም ልጅ ነው ትሉታላችሁ እንጂ የዳዊት ልጅ የአብርሃም ልጅ መሆኑን እስኪ ሰፍራችሁ ቆጥራችሁ አስረዱን" ብለዋቸዋል። እነርሱም በእውቀት ፍጹማን አይደሉምና ዝርዝር የዘር ሐረጉን ግብረዳት ቢላናቸው ለትዳሱ ማቴዎስ ላኩበትና ካለበት በታ መጥቶ ጻፈላቸው። ወንጌሉን የጻፈውም ስለ አምስት ምክንያቶች ነው። እነርሱም

- ሀ/ ከፍለ ዘመንን ለመናገር፣
- ለ/ ክርስቶስን በዘር በሩካቤ ተወለደ ብለውት ነበርና፤ ያዘርጋ ብዕረ ከትድስት ድንግል ግርያም፣ በመንፈስ ትዳሱ ግብር መወለዱን ለማስተግር ግለትም፤ "ዘእንበለ ይትቃረቡ ተረክበት ዕንሰት እመንፈስ ትዳሱ" ለማለት፣

ሐ/ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን የሐንሰ መጥምት ይበልጠዋል ብለውት ነበርና፤ የሚግውን ግሠሪያ ልሸከም የማይገባኝ ለማለት፣

መ/ ጌታችንን በብጻል ዜቡል አጋንንትን ያወጣቸዋል ይሉት ነበርና፤ በእግዚአብሔር መንፈስ አጋንንትን ያወጣቸዋል ለማለት፣

ሠ/ ጌታን ከነቢያት አንዱ ነው ይሉት ነበርና፤ አምላክ ነቢያት (የነቢያት ጌታ) ጭሆኑን ለማስተግር አለቦ ነው።

ዳ ዘግኘው ሞሃ ሞሃ መሰጠት
ማቴዎስ በሕይወቱ ብዙ ልምድ ያለው ሐዋርያ በመሆኑ፤ ጌታ በምላሌ ያስተማረውን ትምህርት በሰፊው

አትቶ ጽፎታል። ይህንም ወንጌል እንደሚከተለው ከፍሉ መናገር ይቻላል።

ሰለ ኢየሱስ ክርስቶስ የትውልድ አመጣጥና ስለ ሕፃንነቱ፣ (ማቴ. ፩፡፩፣፳፫)።

በተርዳናስ ወንዝ በተሰኘው እጅ ስለመጠመቱ፣ (፫፡፩ - ፲፯)።

በምድረ በዳ ስለመጠመቱ፣ (፩፡፩ - ፲፩) ወደ ገሊላ ስለመሄዱና በዚያም የመጀመሪያዎቹን ሐዋርያት ስለመጥራቱ፣ (፩፡፲፪ - ፳፭)

ስለ ተራራው ስብከት፣ (ምዕ. ፩ እና ፯) ሐዋርያትን መርጦ ስለመላኩ፣ (፱፡፱፫፣ ፲፩፣ ፩)

ጌታ ኢየሱስ ግስተግር ስለመጀመሩ፣ (፲፩፡፪፣ ፲፪፣ ፲፯) ስለመንግሥተ ሰግያት ያስተማረው ትምህርት፣

(፲፫፡፩ - ፶፫) ስለግንብረ ቤተክርስቲያን ትምህርት፣ (፲፮፡፩ - ፱፭) በይሁዳና በኢየሩሳሌም ስለአደረገው ሥራ፣

(፲፱፡፩ - ፴፭፣ ፵፮) የጸሐፍት ረረሃውያን፣ የሊቀ ካህናቱን የአይሁድ ተቃውሞ እየበረታ ስለመሄዱና ጌታ ኢየሱስም እነርሱን ስለመቃወሙ፣ (፳፩፡፩ - ፳፫)

ስለኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ መፍረስና ስለሐሳዊ መሲህ መነሳት፣ ስለህልፈተ ዓለም ስለአሥሩ ቆንጆቻትና ስለፍርድ ቀን፣ (ማቴ. ፳፮፡፩ - ፳፭)

የእግዚአብሔር ልጅ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ጸዋት መከራን ስለመቀበሉ፣ (ማቴ. ፳፮፡፩ - ፳፮፣ ፳፯)

ከሙታን ተለይቶ በድል አድራጊነት ስለ መነሳቱና የግስተግርና የግጥም ሥልጣን ከህጎች ስለመስጠቱ፣ (ማቴ. ፳፮፡፩ - ፳)

በአጠቃላይ የግቴዎስ ወንጌል በሰፊው የተጻፈና የተብራራ መሆኑን፤ የቤተክርስቲያን አባቶች በየጊዜው መስክረዋል። በተለይም በሚያምኑና በግያምኑ ዘንድ ተቀባይነት ያለው የተራራው ስብከት፤ ለምግባረ ሠናይና ለግንብራዊ ኑሮ እጅግ ጠቃሚ ነው። በዚህም በተራራው ስብከት "ወርቃማው ሕግ" በመባል የሚታወቀው፤ "እንግዲህ ሰዎች ሊያደርጉላቸው የምትወዱትን ሁሉ፣ እናንተ ደግሞ እንዲሁ አድርጉላቸው" የሚለው ኃይለ ቃል የግቴዎስን ወንጌል ታላቅነትና ክርስትና በግንብራዊ ሕይወት ከፍተኛ አስተዋጽኦ እንዳለው ያስረዳል።

ቅዱስ ግቴዎስ

ዩ ኢ ትዳ ጵዳ ሙዳ ሃሳብ ስታ

ሐዋርያት ሰማ ሲጣጣሉ ለትዳስ ግቴዎስ ፍልስጥ ኢም ደርሶት ነበርና ወንጌል ግስተግርን በፍልስጥኢም ጀምሮ በሕንድ ፈጽሞአል። የጥንት ቤተክርስቲያን ታሪክ ጸሐፊዎች እውቀቱን ዘቲጣር፣ ፍሬናስና ሶቶጥስ፤ በኢትዮጵያ እንዳስተማረና ወንጌልን እንደሰበከ የክርስትና እምነትንም እንዳስፋፋ እርግጠኛ ሊያደርገው የሚችለው ለነገደ ሲም ሐዋርያ በመሆኑ ነው።

እንዲሁም የፍልስጥኢም፣ የፋርስ ባቢሎንና የኢትዮጵያ ሕዝቦች የተቀራረበ የታሪክ ግንኙነት እንዳላቸው የታወቀ ነው። በተለይም በአይሁድ እምነት ለነበሩ ሁሉ የግቴዎስ ትምህርት ወደ ክርስትና ሃይማኖት ሊመልሳቸው ችሎአል በግለት ጸፈዋል።

የቤተክርስቲያን ታሪክም በሰፊው እንደሚገልጸው ሐዋርያው ግቴዎስ ፪፫ ዓመታት ሙሉ በኢትዮጵያ አስተምሮአል፤ ብዙዎችንም ወደ ክርስትና ሃይማኖት መልሶ አቅዳል። እርሱም ባደረገው ስብከት አገዳሰ የተባለው የኢትዮጵያ ንጉሥ ከመላው ቤተሰቡ ጋር ወደ ክርስትና እምነት ተመልሶአል። እጅግ በጣም ቆንጆ የነበረችው ኢፍጊንያ ተብላ የምትጠራው የንጉሡ ልጅ፤ ግቴዎስ ከአባቷ ጋር በተገናኘ ጊዜ ታግ ጭተኛ። ግቴዎስም በክርስቶስ ስም ከሞት እንድትነሣ አደረጋት። ከዚህም አስደናቂ ተአምር

የተነሣ ከላይ እንደተገለጠው መላው የንጉሡ ቤተሰብ አምና ተጠምቶአል።

ደደገዙ ተገደሱ ምንድነው?

ተጋድሎ ስንል በገድሎ ላይ የተጻፈለትና ሕገ ወንጌልን በትንንት እየተንከራተተ ሲያስተምር በከሐዲያን ነቀፋ እንደ ደረሰበትና ጭንቀቱን ስቃይን መራራን መሰደዱን፣ መታሰሩንና መጋደሉን ግስታወስ ነው።

መቼም የክርስትና ሕይወት የመከራ ሕይወት ፈተና የሰጠበት ጠመዝግባ መንገድ መሆኑ ለሁላችን ግልጽ ነው። በመሆኑም የእግዚአብሔር ትዳሳን ሁሉ ደስታቸውና ክብራቸው በሰማይ እንጂ በምድር አይደለም። ለዚህም ነው እርሱን የሚከተሉ ሁሉ መስቀል (መከራ) የሚረራረቱባቸው።

በትዳሳን ታሪክ ውስጥ አንድም ትዳሳ (ትድስት) በተደላ፣ በደስታ እየተቀናጠኑ ፍሩ የሚላ የለም። በምድር ላይ፣ በሰይፍ ተሰየፍ፣ ለአራዊት ተሰጠ፣ በእስራት ተሰቃዩ፣ በእሳት ተፈተኑ እንጂ። የሕይወትና የሰላም ባለቤት ራሱን አዋርዶ በሥጋ ግርያም ሲገለጽና የቤዛነቱን ሥራ ሲሠራ በክብር ያልተቀበለው ዓለም፤ እነርሱንም እንደ ግይቀበላቸው፤ "ዓለም ቢጠላችሁ ከናንተ በፊት እኔን እንደጠላኝ እውቁ" "ለሚጠፉት የወንጌል ቃል የተከደነ ነው። ለእግዚአብሔር ልጆች ግን የተረዳ ነው።" "እኔ ዓለምን አሸንፌዋለሁና እናንተም አሸንፉት" "እኔም ሁልጊዜ ለዘላ ዓለም ከእናንተ ጋር ነኝ።" ስላላቸውና መንፈስ ቅዱስ ያደረገባቸው ሥጋዊ ሐሳብ ጠፍተላቸዋል።

ትዳሳ ግቴዎስም ገድሎ እንደሚናገረው፤ በግሪክ (አጵሎን) የተባለ ጣዖት ይመለከበት በነበረ ሦታ በፍልስጥኢም ሲያስተምር፤ በአይሁድና በእረግውያን ላይ ያደሩ አጋንንትን ሲያወጣ በግቴዎስ ላይ የሆነ ሰዎች ወደ እስር ቤት ጣሉት። በእሥር ቤት ውስጥ እያለ አንድ እሥረኛ አጋጠመው። እሥረኛው ዘወትር ሐዘንና ትካዜ ያበዛ ነበርና ሐዋርያው ግቴዎስ አንድ ቀን ጠጋ ብሎ አጽናናው። ለምን እንደሚያዘንና እንደ ሚተክዝ ጠየቀው "ጌታዬ ባለ ጸጋ ነው፤ እኔም በመርከቡ እየተ መላለስኩ እነግድለት ነበር፤ ባለፈው ሰዎን ግን ከንግድ ስመለስ አልቀናኝም። ግዕዕል ተነስተ መርከቤ ከነዕቃዋ ሰጠመኝ፤ ገንዘቤን ባሕር በላው። እኔም በስንት መከራ ተርፈ መጣሁና ለጌታዬ የሆነውን ሁሉ ነገርኩት። እርሱ ግን በደረሰብኝ ከግዘን ይልቅ መርከቡን በግስጦሜ ተበላጭተ አሰረኝ" አለው። ትዳሳ ግቴዎስ አይዘህ ከጥቂት ቀናት በኋላ ይፈታሃል በግለት ግንም ተናግሮት እርሱም አስቦት የግጥሙቀውን ነገር ተናገረው። "ጌታህ ሊቀጣህ ይመጣል፤ በዚህ ጊዜ እባክህ መርከብህ ከባሕር ወጥቶአልና ላምጣው በለው። ወደ ባሕሩ ስትወርድ መርከብህን ታገኘዋለህ" በግለት አጽናናው።

ትዳሳ ግቴዎስ የተናገረው አልቀረም፤ ከጥቂት ቀናት በኋላ ያ ባለጸጋ ሊቀጣው አገልጋዩን ጠራው። እርሱም እንዲታገሰውና ጊዜ እንዲሰጠው ለመነው። አገልጋዩ ወደ ባሕር በወረደ ጊዜ፤ መርከቧ በባሕሩ ላይ ከነሙሉ ሀብቷ ትንሳፈሩለች። እየቀዘፈ አምጥቶ ለባለጸጋው የነገደውን ሁሉ አስረከበው። ባለጸጋውም የሆነውን ሁሉ እንዲነገረው አገልጋዩን ሲጠይቀው አገልጋዩም "የኢየሱስ ክርስቶስ ደቀመዝሙር የሆነ ግቴዎስ መርከቤን እንደግንኙ ነገረኝና እንዳለውም አገኘሁ" ሲል መሰለሰት። ለመሆኑ የትይገኛል አለ ባለጸጋው በእሥር ቤቱ ውስጥ ወንጌልን እየሰበከ ይገኛል አለው አገልጋዩም።

የ ባለጸጋም ግቴዎስን አስጠርቶ ክርስትናን በመግር አምና ተጠመቀ ቤተሰቡም ተከተሉት። ኤርግላ የሚባል ካህን ጣዖት የነበረ ሰው የእግዚአብሔርን ኃይል ያልተረዳ፣ በጣዖቱ በአጵሎን የሚታመን ነበር። እግዚአብሔር በትዳሳ ላይ አድሮ ድንቅ ሥራውን እንደሚሠራ

ወደ ገጽ ፲፱ ዞሯል

አልተረዳም ነበርና ሐዋርያው ማቴዎስ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም የሚያደርገው ተአምራትና የሚያደለው በረከት የማይታወቅና ውሸት ስለመሰለው እስኪ በአምላክህ ስም ተአምራት አላየኝ ስትጠራውም አቤት ይበልህ የማመልከው አምላክ የዓለም ብርሃን፣ ጨለማ የማይቀርበው፣ የዕውራን መብራታቸው ንጉሠ ነገሥት ነው የምትሉኝን አምላክ ኃይሉን አላየኝ አለው።

እርሱም "ከታዩ አምላክ ኢየሱስ ክርስቶስ ምህረትህ በእኔ ላይ ትድረስ ጸሎቱን ስማ ብርሃንና ጽድቅህን ላክልኝ።" በማለት አይኖቼን ወደሰማይ በማንሳት ጸሎቱን ከጨረሻ በኋላ ታላቅ ብርሃን በኤርሚስና በማቴዎስ ላይ በራ ኤርሚስም ይህን ብርሃን ሲያይ መሬት ላይ በፊቱ ወደቀ። በዚያች ሀገርም ታላቅ መደንቅና ፍርሃት ሆነ ብርሃኑም ምድር ላይ እንደ ጎርፍ

ሆነ። በክርስቶስ ብርሃን አጽሎን የተባለውን ጣዖት በምኩራቡ እንደተቀመጠ ከነአሸንክታቡ ተደመሰሰ።

ሐዋርያውም ኤርሚስን እስቲ እንግዲህ የምታመልከው አጽሎን ጆሮ ካለው ይሰማ፣ ኃይል ካለውም ራሱን ያድን አለው። ኤርሚስም በሰው እጅ ተቀጥቶና ተጠርቦ የተሠራ ጣዖት ማዳን እንደማይችል ተረድቶ፣ በኃጢአት ተጸጽቶ፣ ንስሐ ገብቶ ሐዋርያውን ተከተለ። የአጽሎንና ሌሎች የጣዖት ምስሎች በትዳሱ ማቴዎስ ጸሎት በየወደቁበት ሆነው "ከከታኝን ከኢየሱስ ክርስቶስ በቀር ሌላ አምላክ የለም" በማለት በአፋቸው ተደፍተው መሰከሩ አጽሎንና ሌሎች ጣዖታትም ለትዳሱ ማቴዎስ በተዘጋጀው እሳት ተቃጠሉ ከጣዖት አምልኮ ተመልሰው ሐዋርያውን የተከተሉትም ፩፻ ያህል ነበሩ። ብዙ ሙታንን በማሰነሣት ብዙ ተአምራት በማድረግ ጣዖታቸውን በመደምሰስ በህገ ወንጌል ስለአበራና የእግዚአብሔርን ታላቅነት፣ የሐዋርያውን ክቡርነት፣ የጣዖታቱን ክንቱነት ሕዝቡ ስለተረዳ አብያተ ጣዖታት ተዘግተው በምትኩ አብያተ ክርስቲያናት እንዲታነጹ ሕዝቡም ጭምር በመጠየቅ ቤተክርስቲያን ታነጽላቸው ሐዋርያውም በዚያው ቤተመገብ በመቀደስ ሕዝቡን ባረካቸው ኤርሚስ የተባለ

ውን ካህን ጣዖትም አስተምሮ አጥምቶት የቤተ ክርስቲያን አገልጋይ ካህን (ኢጲስ ቆጶስ) ሾመው ሌሎችንም ቀላውስትና ዲያቆናት ሾመላቸው እምነታቸው እስኪጸና እና በመንፈሳዊ እውቀት እስኪሟገሉም ሌሎችም ተቀመጠ። ይህን ሁሉ በጎ ነገር ማድረጉም በከተማው ሁሉ ተዳረሰ። ይህንን የሰሙት መኪንንትም ማቴዎስን ለንጉሠ ክሰሱት። ንጉሡም በመኪንንቱ ተመርቶ በማቴዎስ ላይ ሞትን ፈርዶበት ጥቅምት ፲፪ ቀን አንገቱን ተሠደፎ ዐረፈ። ባለጸጋውም በድብቅ ወሰድ ቀበረው ከእስር ቤት ያዳነውም በሐዋርያው ሞት እያዘነ በአሥራ አምስተኛው ቀን አረፈ።

በአሁኑ ጊዜ የትዳሱ አጽም ሰሊርና በተባለው ቦታ በኒአፕል ውስጥ በኢጣልያ አገር ይገኛል።

በዚህ ትዳሱ ሐዋርያ ጸሎትና አማላጅነት ፈጣሪያችን ደዌ ሥጋችንን በተአምራት ደዌ ነፍሳችንን በትምህርት ያርቅልን። ቀ

ወሰብሐት ለእግዚአብሔር አሚን

ምንጭ ገደለ ሐርያት ገጽ 101-118
የቤ/ክ መዝገብ ታላቅ
volume 10 ገጽ 199-204
ቤ/ክ እወቅ ገጽ 96